

Strategies of Tourism Development for Coastal and Marine Areas in the Makran Coasts

Extended Abstract

ARTICLE INFO

Article Type

Research Article

Authors

Barzin Zarghami* (Ph.D.)

Assistant Professor, Jahād-e
Dāneshgāhi, Tehran, Iran

Correspondence:*

Address:

University of Science and
Culture

Email: zarghami@usc.ac.ir

Article History:

Received: 03.03.2024

Accepted: 27.07.2024

Introduction

Coastal and marine tourism represents a significant potential for sustainable regional development. Globally, this sector contributes over 10% of GDP and employment. Iran's extensive coastlines, especially the Makran coasts along the Gulf of Oman, offer unique opportunities for eco-tourism, water sports, and marine exploration. Despite these potentials, the region lacks a structured strategy for leveraging these resources, resulting in underdeveloped tourism infrastructure and minimal local economic benefits. This study focuses on formulating defensive strategies to address these shortcomings and foster sustainable tourism in the Makran region.

Methodology

This applied research employs a mixed-method approach combining library and field findings. Literature reviews identify key tourism components and regional challenges. Field data are gathered through interviews with stakeholders in tourism and regional development. Analytical tools such as SWOT and SFAS matrices are used to assess internal and external factors, determining the region's current weaknesses and threats. Based on this, defensive strategies are proposed to enhance regional tourism while mitigating the risks.

Results and Discussion

The analysis revealed that the Makran region suffers from significant weaknesses in internal infrastructure and management, coupled with external threats such as geopolitical competition and limited international investments. Here are some defensive strategies emphasizing:

1. Infrastructure Development: Investments in transport, healthcare, and accommodations to support tourism growth.
2. Diplomatic Engagement: Promoting international partnerships and combating negative perceptions of the region.
3. Community Engagement: Empowering local communities to participate in and benefit from tourism development.

4. Marketing Campaigns: Highlighting Makran's natural and cultural assets through global outreach and multilingual promotional materials.

Conclusion

The defensive strategy outlined aims to transform the Makran coasts into a thriving hub of coastal and marine tourism while preserving environmental integrity and enhancing local livelihoods. Strategic implementation of these recommendations is expected to boost regional competitiveness and integrate Makran into the global tourism map.

Keywords: Coastal Tourism, Marine Tourism, Makran Coasts, Sustainable Development, Defensive Strategies.

راهبرد توسعه گردشگری ساحلی و دریایی در کرانه‌های مکران

برزین ضرغامی*

استادیار جغرافیای سیاسی، جهاد دانشگاهی، ایران، تهران

چکیده

گردشگری ساحلی یکی از انواع گردشگری است که می‌تواند در پایداری نواحی ساحلی یا توسعه سواحل فراموش شده مورد توجه قرار گیرد. صنعت سفر و گردشگری یکی از بزرگ‌ترین کارفرمایان و مشارکت‌کنندگان اقتصادی در جهان است و بیش از ده درصد کل اشتغال و تولید ناخالص جهانی را در چند سال اخیر به خود اختصاص داده است. ایران دارای سواحل گسترده‌ای در بخش شمال و جنوب است. در بخش جنوبی سواحل گسترده مکران به دلیل هم‌جواری با آب‌های اقیانوسی دارای ظرفیت‌های گردشگری در حوزه‌های متعددی است که استراتژی مشخصی جهت استفاده از این ظرفیت‌ها طراحی نشده است. از این رو استراتژی توسعه گردشگری این منطقه به‌عنوان مسئله پژوهش مدنظر قرار گرفته است

پژوهش حاضر از لحاظ هدف کاربردی و از لحاظ نحوه گردآوری اطلاعات مبنی بر اسناد و مطالعات کتابخانه‌ای و همچنین میدانی است. در بخش کتابخانه‌ای با مطالعه اسناد و داده‌های موجود به بررسی زمینه‌ها و فعالیت‌های گردشگری در منطقه مورد مطالعه پرداخته شده است و فعالیت‌های حوزه گردشگری ساحلی و دریایی استخراج شده است. در بخش میدانی با تکیه بر نظر متخصصان حوزه گردشگری، همچنین متخصصان توسعه در ارتباط با منطقه مورد مطالعه، راهبردهای توسعه سواحل مکران استخراج شده است و در نرم‌افزارهای مربوط تحلیل شده است. نتایج مطالعات میدانی نشان می‌دهد که منطقه مکران از نظر گردشگری در شرایط مناسب قرار ندارد و لازم است راهبرد مناسب برای آن در نظر گرفته شود که در بخش تحلیل بدان‌ها پرداخته شده است. براساس نتایج حاصله، گردشگری ساحلی و دریایی در کرانه‌های مکران در عوامل داخلی در موقعیت ضعف و همچنین در عوامل خارجی در موقعیت تهدید قرار می‌گیرد. در چنین شرایطی باید راهبردهای تدافعی برای

«توسعه گردشگری ساحلی و دریایی در کرانه‌های مکران» اتخاذ شود که در برای طراحی این راهبرد از جدول SFAS استفاده گردید. همچنین استراتژی مناسب برای توسعه گردشگری در منطقه مورد مطالعه، استراتژی تدافعی مناسب است که در آن ظرفیت‌ها مورد توجه است. در این زمینه مناسب‌ترین استراتژی شامل انسجام مدیریتی و سرمایه‌گذاری زیرساختی، دیپلماسی گردشگری، تبلیغات رسانه‌ای بین‌المللی، افزایش جاذبه اقامتی در کرانه‌های ساحلی مکران است.

کلمات کلیدی: گردشگری ساحلی، سواحل مکران، جوامع محلی، ظرفیت‌های گردشگری.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۱۲/۱۳

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۵/۰۶

*Email: zarghami@usc.ac.ir

مقدمه

با کاهش تنش‌ها و جنگ‌ها، گردشگری و فعالیت‌های مرتبط با آن گسترش می‌یابد. به گونه‌ای که پس از جنگ جهانی دوم، تعداد اقامتگاه‌های ساحلی گسترش یافت [1]. در حال حاضر نیز گردشگری ساحلی پرطرفدارترین نوع گردشگری در میان جوامع اروپایی [2] و سایر کشورها محسوب می‌شود. در حال حاضر از هر دوازده شغل، یک شغل مربوط به گردشگری است و ۳۵ درصد خدمات مربوط به گردشگری است [3]. در چهارپنجم کشورهای جهان (بیش از ۱۵۰ کشور)، گردشگری یکی از ۵ منبع اصلی کسب درآمد ارزی آن‌هاست و در ۶۰ کشور، گردشگری در رتبه اول است [4]. گردشگری دریایی شامل سفرهای تفریحی است که در آن فضاهای آبی که شامل دریاها و اقیانوس‌هاست، عرصه تمرکز فعالیت‌های مرتبط قرار می‌گیرد. این فعالیت‌ها در مناطق ساحلی و دریایی که زیرساخت‌ها و امکانات لازم دارند توسعه می‌یابد و فعالیت‌هایی چون قایق‌سواری تفریحی، گردشگاه‌های ساحلی، ورزش‌های آبی، کروز، گردشگری مبتنی بر دریا مانند بازدید از حیات وحش دریایی در پارک‌های دریایی و غیره را دربر می‌گیرد. گردشگری دریایی فرصت‌های زیادی برای توسعه فراهم می‌کند و موجب

برگزیده‌اند [7]. این روند در دو دهه اخیر روند صعودی خود را تداوم داده است که جدول ۱ بیانگر این وضعیت است. این در حالی است که در سال ۲۰۲۳، بیش از ۸۵ میلیون گردشگر از اسپانیا بازدید داشته‌اند [8] و سهم گردشگری ساحلی، بخش عمده‌ای از آن است.

احیای مجدد نواحی ساحلی می‌شود که در انزوا بوده [5] و یا کم‌تر مورد بهره‌برداری قرار گرفته‌اند. بیش از ۲۰۰۰ مقصد گردشگری ساحلی در حال حاضر در جهان فعال است [6]. در برخی از کشورها، پایه گردشگری بر دریا استوار شده است. به گونه‌ای که ۸۰ درصد گردشگران وارد شده به اسپانیا از سواحل دریای مدیترانه (کاتالونیا، والنسیا و اندلوسیا) و دو گروه جزایر اقیانوس اطلس (قناری و بالیاری) را هدف گردشگری خود

جدول ۱: تعداد بازدیدکنندگان از سواحل اسپانیا در مقایسه با سایر مناطق این کشور

بخش‌های مورد بازدید	۱۰ ماه اول ۲۰۲۳
کاتالونیا	۱۵۸۳۷۱۸۳
جزایر بالئاری	۱۴۰۲۶۵۳۳
جزایر قناری	۱۱۲۳۷۳۳۲
اندلس	۱۰۸۵۵۸۳۰
والنسیا	۹۱۲۲۵۰۸
مادرید	۵۵۶۸۳۵۴
سایر بخش‌ها	۷۰۵۹۸۵۷
جمع کل	۷۴۷۰۷۴۹۹

Source: [9]

اروپا در زمینه جذب گردشگر موفق عمل کرده‌اند. در آفریقا کشورهایمانند مراکش، تونس، الجزایر و مصر و در جنوب شرقی آسیا کشورهای تایلند، مالزی، اندونزی، سنگاپور، هنگ‌کنگ و ژاپن در زمینه جذب گردشگر بسیار پویا هستند. در منطقه خلیج فارس نیز کشورهای امارات متحده عربی، عمان و قطر در زمینه گردشگری دریایی فعال‌اند. رشد و توسعه زیرساخت‌هایی چون هتل‌ها، بندرگاه‌ها، خانه‌های ثانویه، تفرجگاه‌های ساحلی و فعالیت‌ها و ورزش‌های آبی مانند ماهیگیری تفریحی، قایق‌سواری و غواصی زمینه گرایش بازدیدکنندگان از مناطق ساحلی و گذران اوقات فراغت آنان از این مناطق شده است [12]. به‌طور کلی پیامدهای گردشگری را ابعاد مختلف اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی و محیطی گردشگری را می‌توان به شرح جدول ۲ مورد اشاره قرار داد:

عمومی‌ترین و محبوب‌ترین بخش گردشگری است که بالاترین نرخ رشد و سودآوری در میان سایر بخش‌های گردشگری دارد [10]. منطقه آب‌های ساحلی تنوع بسیار زیادی از زمینه‌های گردشگری را ایجاد می‌کند که شامل موارد فضاهای زیر است:

- منطقه ساحلی که محدوده‌ای از دریا و خشکی است که زمینه مناسبی برای بازی‌ها و ورزش‌های آبی گروهی است.
- منطقه کرانه‌ای که به فضای ساحلی اطلاق می‌شود که حمایت‌کننده تفریحات دریایی است. این فعالیت‌ها شامل چادرزدن، پیک‌نیک و گردش است.
- منطقه پسرکانه‌ای که عموماً شامل مناطقی است که خدماتی را برای فعالیت‌های تفریحی ایجاد می‌کند [11].

در حال حاضر کشورهایی مانند فرانسه، اسپانیا، یونان در

جدول ۲: پیامدهای گردشگری در حوزه مختلف

ابعاد	نوع تأثیر
-------	-----------

اقتصادی	ایجاد بازارهای نو برای فروش محصولات داخلی
	برابر فرصت‌های شغلی در جامعه
	افزایش عرصه نیروی کار
	گسترش صادرات پنهان
	اشتغال‌زایی و افزایش درآمدهای عمومی
اجتماعی - فرهنگی	جذب جمعیت
	سرزندگی و شادابی عمومی بر اثر حضور گسترده گردشگران
	ارتقای کیفیت زندگی ساکنان
	تقویت غرور جامعه میزبان و روحیه همبستگی
	جلوگیری از کاهش ارزش‌ها و سنت‌های محلی
	بهبود آگاهی ساکنان
	احیای هنرها و سنت‌های محلی
فیزیکی - محیطی	توسعه تسهیلات جدید و زیرساخت‌های شهری
	محافظت از میراث باستانی
	نوسازی و مرمت ساختمان‌ها و سایت‌های تاریخی موجود
	تغییر نوع استفاده از ساختمان‌های قدیمی براساس نیازهای جدید
	توجه به پاکیزگی سایت‌های گردشگری
	افزایش آگاهی ساکنان از محیط طبیعی و فرهنگ

منبع [13]

یک منطقه منجر می‌شود [14]. این در حالی است که با در نظر گرفتن تنوع کیفی طبقات اجتماعی در گردشگری ساحلی و مهیا کردن زمینه فعالیت‌های تفریحی مرتبط، بهره‌برداری پایدار از منابع ساحلی را توسعه می‌دهد [15]. این بخش از اقتصاد گردشگری هم شامل گردشگری عام است که استراحت و تفریح را شامل می‌شود و هم گردشگری خاص است که در فعالیت‌هایی مانند غواصی و ماهیگیری توسعه می‌یابد [16]. کرانه‌های جنوبی ایران به‌ویژه کرانه‌های مکران، یکی از مناسب‌ترین مناطق ایران برای توسعه فعالیت‌های گردشگری است. توسعه گردشگری در این منطقه می‌تواند تأثیرات مثبتی بر اقتصاد محلی، اشتغال‌زایی، و ارتقای سطح زندگی جوامع ساحلی داشته باشد. در عین حال، نبود رویکردهای استراتژیک و برنامه‌ریزی بلندمدت، می‌تواند به تخریب محیط زیست، تغییرات منفی در الگوی زندگی جوامع محلی و از دست رفتن ویژگی‌های منحصر به فرد منطقه منجر شود. این مسئله نیازمند تدوین یک استراتژی جامع و پایدار برای

ایران در جنوب به پهنه‌های آبی دسترسی دارد که فرصت‌های مناسبی را برای بهره‌بردن از مزایای گردشگری دریایی فراهم می‌سازد. هفت استان ایران یعنی استان‌های گیلان، مازندران، گلستان، بوشهر، خوزستان، هرمزگان و سیستان و بلوچستان با دریای خزر، خلیج فارس و دریای عمان دسترسی داشته و دارای سواحل طولانی مناسبی جهت توسعه فعالیت‌های مرتبط هستند. از این رو کشور ایران ظرفیت مناسبی در ارتباط با گردشگری دریایی دارد، اما به دلایل متعدد این فرصت‌ها، مورد بهره‌برداری قرار نگرفته است. این مسئله باعث شده است بر کرانه‌های جنوبی ایران، به‌ویژه جنوب شرق ایران، فعالیت‌های مرتبط با گردشگری توسعه نیابد و به‌عنوان یکی از عوامل توسعه، این فضاهای مستعد مورد توجه قرار نگیرد. از این رو اقتصاد محلی نیز به این بخش کم‌توجه باشد. توسعه اقتصادی که گردشگری برای جوامع بومی دارد زمینه‌ساز ایجاد فرصت‌های شغلی متعدد است. مشاغل بهتر و رفت‌وآمد گردشگران به توسعه اقتصادی و بهبود کیفیت زندگی ساکنان

فرصت‌ها، به دنبال ارائه راهکارهای علمی و عملی برای توسعه پایدار گردشگری در این منطقه است.

پیشینه تحقیق

در ارتباط با پیشینه مربوط به گردشگری دریایی، مطالعات مناسبی وجود دارد که برخی از آن‌ها در جدول ۳ آمده است.

توسعه گردشگری ساحلی و دریایی در کرانه‌های مکران است؛ استراتژی‌ای که ضمن بهره‌گیری از ظرفیت‌های طبیعی، فرهنگی و اقتصادی منطقه، به حفاظت از محیط زیست و فرهنگ بومی و همچنین ارتقای همگرایی ملی و منطقه‌ای کمک کند. پژوهش حاضر با هدف شناسایی چالش‌ها و

جدول ۳: برخی از مطالعات انجام‌شده در حوزه توریسم دریایی

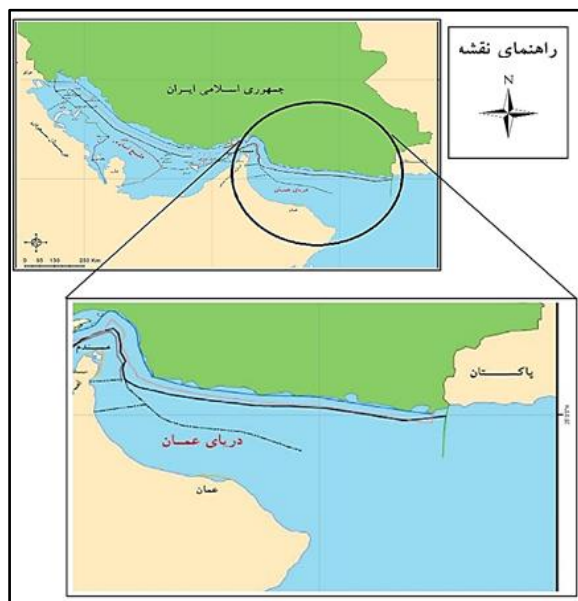
نویسنده/ نویسندگان	سال	عنوان	روش	نتایج
ابراهیم‌زاده و آقاسی‌زاده	۱۳۸۸	عوامل مؤثر بر گسترش گردشگری در ناحیه ساحلی چابهار	SWOT	اصلاح و توسعه نهادهای مدیریتی، تقویت تبلیغات، تعامل و هم‌فکری بین مسئولان منطقه آزاد و سازمان‌های مرتبط با گردشگری، توسعه طبیعت‌گردی از مهم‌ترین رهیافت‌ها جهت توسعه گردشگری سواحل شهر چابهار است.
احمدپور و همکاران	۱۳۹۵	بررسی شاخص‌های گردشگری دریایی در استان‌های ساحلی ایران	SAW و تحلیل شبکه	رتبه‌بندی استان‌های ساحلی ایران از نظر برخورداری از شاخص‌های گردشگری دریایی.
کمایی‌زاده و رضایی	۱۳۹۴	تعیین استراتژی بهینه برای توسعه گردشگری دریایی	AHP و SWOT	استراتژی مناسب برای توسعه گردشگری دریایی در جزیره کیش استراتژی سیاسی و مدیریتی است.
شاپوری، امیرنژاد و قربانی	۱۳۹۸	الگوی گردشگری ساحلی و دریایی در سواحل رامسر	رگرسیون لاجبیت شرعی	ویژگی‌های بهبود امکانات بهداشتی و رفاهی و امکانات خدماتی - تفریحی و چشم‌انداز ساحل، تأثیر مثبت بر مطلوبیت نهایی گردشگران دارد.
قادری و باقری و فرزین و کاظمیان	۱۳۹۷	مدیریت گردشگری ساحلی؛ تحلیل رویکرد یکپارچه	توصیفی - تحلیلی	عملیاتی کردن معیارهایی چون ایجاد بستر قانونی و صراحت و شفافیت مقررات، حمایت مالی، تعیین مسئولیت‌ها، تمرکززدایی و توسعه قدرت منصفانه، فرهنگ‌سازی، تقویت احساس مسئولیت اجتماعی و نگرش و منطق پایداری در میان سازمان‌های مرتبط.
وانگ تانگ و هاروی	۲۰۱۴	مدیریت یکپارچه ساحل و گردشگری پایدار	پرسشنامه و مصاحبه عمیق با مردم محلی و متخصصان	ادغام مدیریت دولتی در ارتباط با ساحل با استراتژی داوطلبانه مدیریتی و رویکرد جامعه‌محور راهکار مدیریت یکپارچه ساحل است.
موگویی و همکاران	۱۳۹۶	ارائه برنامه راهبردی گردشگری ساحلی	SWOT و نظرخواهی از بخش دولتی	بازنگری در قوانین گردشگری، توسعه زیرساخت‌های گردشگری، عدم صدور مجوز ساخت‌وساز در حریم ساحل و نظارت بر آن، توسعه هم‌زمان گردشگری پایدار ساحلی و دریایی، حمایت از تسهیلات به بخش خصوصی، مدیریت پسماندها و پساب‌ها در مناطق ساحلی.
فاطمه باقری	۱۳۹۹	بررسی و تحلیل روند مطالعات گردشگری ساحلی و دریایی در ایران		مطالعات گردشگری ساحلی و دریایی در پژوهش‌های انتشار افته در مجلات داخلی مورد بررسی قرار گرفته است. نتایج آن نشان می‌دهد که تمرکز پژوهش‌های انجام‌شده بر مناطق ساحلی «دریای خزر» و به‌ویژه استان مازندران است.
پرچگانی، افتخاری و هاشمی	۱۳۹۹	آینده‌نگاری برندسازی پایدار مقصدهای گردشگری ساحلی	آینده‌نگاری و سناریونویسی برای برندسازی	سناریوهایی در سه سطح محلی، ملی و بین‌المللی برای یک بازه زمانی بیست ساله تنظیم شده است که در آن سه الگوی «گذار با رویکرد بازسازی و بهبود» «میانی با رویکرد بازآفرینی حداقلی» و «مطلوب با رویکرد بازآفرینی حداکثری» ارائه شده است.
جمالی، متولی، ملک‌شاهی و	۱۴۰۰	تحلیل بر نقش گردشگری	معادلات ساختاری و	به ترتیب شاخص‌های مدیریتی - نهادی، اقتصادی، اجتماعی -

نویسنده/ نویسندگان	سال	عنوان	روش	نتایج
رجبی		ساحلی در توسعه پایداری شهری	نرم افزار PLS	فرهنگی و کالبدی و زیست محیطی بیشترین تأثیرگذاری را بر تحقق توسعه پایدار شهری در حوزه گردشگری ساحلی دارند.

محیط‌شناسی

سواحل جنوب شرقی ایران که در کرانه‌های اقیانوسی ایران در دریای عمان قرار گرفته است به عنوان «سواحل مکران» نامیده می‌شود. این محدوده جغرافیایی از رأس‌الکوه در غرب بندر جاسک تا مرز ایران و پاکستان در خلیج گواتر امتداد یافته است. سواحل مکران در محدوده قلمرو اقلیم گرم و نسبتاً مرطوب و با ویژگی‌های اقلیمی موسمی، متأثر از شبه‌قاره هند است. ارتباط مستقیم به آب‌های آزاد دریای عمان به عنوان زیرحوزه‌ای از اقیانوس هند و نزدیکی به خلیج فارس و تنگه هرمز، همجواری شهرستان چابهار به کشور پاکستان و استقرار مهم‌ترین بندر اقیانوسی ایران یعنی بندر چابهار در این منطقه از مهم‌ترین ویژگی‌های سواحل مکران است. این محدوده ساحلی حدود ۴۱۰ هزار نفر جمعیت دارد که جزو مناطق نسبتاً کم‌تراکم است. کرانه‌های مکران بیش از ۷۰۰ کیلومتر خط ساحلی دارد که تنوع جغرافیایی شامل سواحل شنی، صخره‌ای و جزایر کوچک از جذابیت‌های ویژه

این منطقه محسوب می‌شود. این منطقه زیستگاه گونه‌های نادر دریایی (مانند لاک‌پشت‌ها، دلفین‌ها و ماهی‌ها) و تنوع زیستی کم‌نظیر است که به‌ویژه برای گردشگری طبیعت‌محور اهمیت دارد. با این حال، تغییرات اقلیمی، فرسایش سواحل، و آلودگی‌های ناشی از فعالیت‌های انسانی از چالش‌های زیست‌محیطی منطقه هستند. اکثریت ساکنان مکران، جوامع بومی با فرهنگ خاص هستند که نقش مهمی در توسعه گردشگری بومی‌محور دارند. اما پایین بودن سطح رفاه و خدمات اجتماعی مانعی برای جذب گردشگر و بهره‌برداری از ظرفیت‌های محلی است. اقتصاد کرانه‌های مکران عمدتاً متکی بر صیادی، کشاورزی کوچک‌مقیاس و تا حدی تجارت دریایی است. سرمایه‌گذاری‌های محدود در بخش گردشگری باعث شده است فرصت‌های اقتصادی بالقوه این بخش محقق نشود. کمبود امکانات اقامتی، حمل‌ونقل مناسب، مراکز تفریحی و خدمات گردشگری از ضعف‌های اساسی منطقه است [17].

شکل ۱: سواحل مکران (سه شهرستان چابهار، کنارک و جاسک)

یافته‌های تحقیق

الف) یافته‌های کتابخانه‌ای

استراتژی مورد نظر در کرانه‌های جنوب شرق ایران تنظیم شود. در واقع مستندات کتابخانه‌ای نشان‌دهنده بررسی‌های میدانی قبلی و یا دیدگاه‌های مورد نظر در ارتباط با کرانه‌های جنوب شرق ایران جهت تنظیم استراتژی توسعه گردشگری است.

در جدول ۴ متغیرهای مورد نظر در یافته‌های کتابخانه‌ای استخراج شده است تا پشتوانه یافته‌های میدانی جهت تنظیم

جدول ۴: متغیرها و مستندات کتابخانه‌ای جهت تنظیم استراتژی توسعه گردشگری در جنوب شرق ایران

ردیف	عنوان متغیر	مستندات کتابخانه‌ای
۱.	گسترش طولی سواحل اقیانوسی	✓ میرحیدر (۱۳۸۰). تأکید بر طول ساحل و قلمرو دریایی. ✓ اعظمی و دیگران (۱۳۹۵). تبیین و طراحی مدلی برای مدیریت فضایی مناطق ساحلی مکران.
۲.	ویژگی‌های طبیعی و توپوگرافی سواحل	✓ یاری و دیگران (۱۳۹۵). بررسی توپوگرافی ساحلی منطقه جنوب شرق. ✓ شادمان و دیگران (۱۳۹۳). شناسایی ویژگی‌های مورفوتیک و جهت جابه‌جایی توده‌های ماسه‌ای جلگه غربی مکران.
۳.	تنوع کرانه‌های ماسه‌ای و صخره‌ای در همراهی با فعالیت‌های گردشگری	✓ سایت اینترنتی فرآور ۲۶ شهریور ۱۴۰۲ بررسی تنوع سواحل این منطقه. ✓ خبرگزاری مهر ۲۸ اسفند ۱۴۰۱، بررسی سواحل مکران تلاقی کویر و دریا. ✓ محمدی و دیگران (۱۳۹۷). بررسی و تنوع کرانه‌ها و فضاها ماسه‌ای، صخره‌ای و ... جهت توسعه فعالیت‌های گردشگری
۴.	عمق آب جهت تأسیس فعالیت‌های گردشگری	✓ محمدی، اسماعیل‌نژاد، زارع (۱۳۹۷). بررسی عمق آب جهت تأسیس فعالیت‌های گردشگری.
۵.	اقلیم مناسب در بیشتر فصول سال	✓ حنفی و حاتمی (۱۳۹۴). بررسی اقلیم مناسب در کرانه‌های جنوب شرقی ایران.

ردیف	عنوان متغیر	مستندات کتابخانه‌ای
۶.	پرورش آبزیان دریایی	✓ ملک محمودی و لطفی (۱۳۹۹). بررسی قابلیت‌ها و تنگناهای صیادی و پرورش آبزیان در منطقه.
۷.	پدیده‌های ژئومورفولوژیکی (کوه‌های مریخی و...)	✓ نژاد فصلی و دیگران (۱۳۸۹). بررسی پدیده‌های ژئومورفولوژیکی کرانه‌های جنوبی ایران. ✓ نژاد فصلی و لک و قدسی (۱۳۹۶). بررسی پدیده‌های ژئومورفولوژیکی جنوب شرق ایران در ارتباط با کوه‌های مریخی و دیگر عوارض طبیعی. ✓ فخری و دیگران (۱۳۹۱). بررسی مکان‌های ویژه گردشگری منطقه. ✓ رازقی (۱۳۹۸). بررسی و مطالعه نقش ظرفیت‌های گردشگری میراث فرهنگی و طبیعی در نظام گردشگری.
۸.	جاذبه‌های تاریخی	✓ قلی‌زاده فیروزجانی (۱۳۹۱). شناخت قابلیت‌های منطقه به‌لحاظ توسعه گردشگری و بیان ضرورت و اهمیت توسعه اشکال مختلف گردشگری به‌ویژه در حوزه جاذبه‌های تاریخی.
۹.	توریسم کشاورزی با تأکید بر محصولات گرمسیری و استوایی	✓ بذرافشان و سامانی (۱۳۹۹). بررسی نظر خبرگان در ارتباط با عوامل مؤثر بر توسعه کشاورزی در منطقه. ✓ اذرسا و دیگران (۱۳۹۵). بررسی نقش فرصت‌ها و رویدادهای کارآفرینی در ایجاد جاذبه‌های گردشگری و رونق گردشگری در مکران.
۱۰.	عدم وجود زیرساخت‌های گردشگری	✓ سند توسعه مکران (۱۳۹۸). بررسی ظرفیت‌های زیرساختی در حوزه گردشگری. شورای عالی آموزش سرزمین به استناد ب بند الف ماده ۳۲. قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه مکران این سند را تهیه و تدوین کرده است.
۱۱.	دوری از کانون‌های جمعیتی	✓ اصغری زمانی و حاتمی (۱۳۹۷). پراکندگی جمعیت در گستره منطقه. ✓ نصرآبادی (۱۴۰۱). بررسی پراکندگی جمعیت کشور در گستره جغرافیایی ایران و ارائه راهبردهای جمعیتی و حوزه‌های جغرافیایی، محیط زیستی و امنیتی.
۱۲.	عدم وجود اقامتگاه‌های مناسب	✓ سبحانی و شادی (۱۳۹۵). این مطالعه به بررسی نقش بازاریابی هتل‌ها در توسعه گردشگری می‌پردازد. ✓ یکی از الگوهای نسبتاً جدید گردشگری بوم‌گردی است که باعث کم شدن فاصله بین فرهنگ و اقتصاد خواهد شد، چراکه هر اقامت‌گاه بوم‌گردی اصالت خود را به میهمانانش معرفی خواهد کرد. ✓ کریم‌زاده و کریم‌زاده (۱۳۹۵). در این پژوهش سطح توسعه‌یافتگی شهرستان‌های سیستان و بلوچستان به‌لحاظ برخورداری از زیرساخت‌های گردشگری مورد مطالعه قرار گرفته است.
۱۳.	سطح پایین سواد گردشگری	✓ خواره و دیگران (۱۴۰۰). هدف این پژوهش طراحی و تدوین الگوی توسعه منابع انسانی در صنعت گردشگری در سواحل مکران است. ✓ شاه ولی و سرور (۱۴۰۲). امکان‌سنجی پروژه‌های محرک توسعه در منطقه مکران. ✓ محمدی نجف‌آبادی و اعتباریان خوراسگانی (۱۴۰۰). شناسایی و استخراج راهکارهای توسعه منابع انسانی در صنعت گردشگری.
۱۴.	زیرساخت‌های بهداشتی	✓ صادق بختیاری و دیگران (۱۴۰۲). اولویت‌بندی شهرستان‌های استان از منظر زیرساخت‌های گردشگری و اولویت‌بندی آن‌ها.
۱۵.	کانون‌های جمعیتی در شمال کشور	✓ مرتضایی و دیگران (۱۳۹۸). بررسی و تبیین دیپلماسی گردشگری به‌عنوان حلقه واسط گسترش روابط ایران با همسایگان شرقی. ✓ دریاباری و دیگران (۱۳۹۷). بررسی مهم‌ترین قابلیت سواحل مکران در سرتاسر مرز جنوبی همسایگی مستقیم با پاکستان و افغانستان و به‌طور غیرمستقیم با کشورهای آسیای مرکزی.
۱۶.	دسترسی به آب‌های آزاد جهت توسعه گردشگری	✓ حافظ‌نیا و رومینا (۱۳۸۴). بررسی ظرفیت‌های مغفول کرانه‌های جنوب شرق ایران و دسترسی به دیگر فضاهای جهانی. ✓ قادری، باقری، فرزین و کاظمیان (۱۳۹۷). بررسی و تحلیل رویکرد یکپارچه به گردشگری و نقش دسترسی

ردیف	عنوان متغیر	مستندات کتابخانه‌ای
		به آب‌های آزاد و توسعه آن.
۱۷	ظرفیت‌های سرمایه‌گذاری جهت توسعه گردشگری	✓ مهرنام و دیگران (۱۴۰۱). بررسی اهمیت و نقش منطقه ساحلی مکران در اقتصاد بین‌الملل و تبیین ظرفیت‌ها و چالش‌های آن. ✓ ملک‌محمودی (۱۳۹۸). قابلیت تنگنایهای آمایش سرزمین مکران و تأثیر آن بر توسعه شرق کشور و ارتباطات منطقه‌ای و بین‌المللی.
۱۸	دسترسی به کانون‌های جمعیتی در جنوب و شرق آسیا	✓ مومنی و چارمحالی اصفهانی (۱۳۹۸). در پژوهشی به بررسی بازارهای جهانی و کانون‌های جمعیتی جهت توسعه تجارت با اتکا بر جنوب شرق ایران پرداخته‌اند.
۱۹	اختصاص فضاهای مفید به بخش نظامی	✓ حافظ‌نیا، رشید، رومینا و حسنی سعدی (۱۴۰۱). بررسی نقش کرانه‌های ساحلی ایران با اتکا بر ظرفیت‌های نظامی بر امنیت ملی ایران. ✓ حسنی سعدی، حافظ‌نیا، رشید و رومینا (۱۴۰۲). در پژوهش دیگری بر نقش نظامی - امنیتی سواحل مکران پرداخته‌اند. ✓ کریمی‌پور، محمدی و عزیززاده طسوج (۱۳۹۵). به بررسی تفاوت‌های راهبردی سواحل ایران پرداخته و نقش نظامی را مدنظر قرار داده‌اند.
۲۰	زیرساخت‌های بندری	✓ یزدان‌پناه (۱۳۹۵) و احمدی و کاوندی کاتب (۱۳۹۵). بنادر، اسکله‌ها و مستحذات ساحلی و دریایی استان سیستان و بلوچستان شامل بندر تجاری شهید بهشتی و شهید کلانتری و بندر صیادی هفت تیر، پساندر، بريس، رمین، تیس، کنارک، پزم، تنگ و بندر درحال احداث گالک (زرآباد) و بندر نظامی سپاه و ایران بندر و اسکله صنعتی کارگاه لنج‌سازی منصور، اسکله تفریحی نیروی هوایی (شمال بندر کنارک) و نیز موج‌شکن‌های آب شیرین کن کنارک هستند که تحت نظارت اداره کل بنادر و دریانوردی استان مستقر در بندر چابهار فعالیت می‌کنند.

Sources: [18-19-20-21-22-23-24-25-26-27-28-29]

الف) یافته‌های کتابخانه‌ای

تعیین میزان امتیاز نهایی عوامل داخلی و خارجی و ارزیابی آن: در این گام ابتدا وزن هر عامل از عوامل داخلی و خارجی در رتبه مربوط به همان عامل ضرب می‌شود تا امتیاز وزنی هر یک از عوامل به دست آید، سپس همه امتیازهای وزنی عوامل داخلی و خارجی جداگانه جمع می‌شوند تا مجموع امتیاز نهایی عوامل داخلی و خارجی محاسبه شود. مجموع نمره‌های نهایی محاسبه شده ماتریس عوامل داخلی اگر پایین تر از ۲/۵ باشد

نشانگر این است که سیستم در عوامل داخلی در موقعیت ضعف قرار گرفته و اگر بیشتر از مقدار ۲/۵ باشد نشانگر قرارگیری سیستم در بخش عوامل داخلی در موقعیت قوت است. همچنین اگر مجموعه نمره‌های نهایی محاسبه شده برای عوامل خارجی نیز کم‌تر از ۲/۵ باشد نشانگر قرارگیری سیستم در شرایط تهدید و در صورتی که بالاتر از ۲/۵ باشد نشانگر قرارگیری سیستم در شرایط فرصت است.

جدول ۵: ماتریس عوامل داخلی

ردیف	عوامل داخلی منطقه مکران	میزان اهمیت عامل در توسعه گردشگری در سواحل مکران (۰-۱)	وضع موجود یا رتبه گردشگری در منطقه (۱-۴)	وزن
۱	طول ساحل در جهت شرقی - غربی	۰.۷۰	۴	۲۸.۰
۲	ویژگی‌های طبیعی و توپوگرافی سواحل	۰.۵۰	۴	۲۰.۰
۳	تنوع در کرانه‌های ماسه‌ای و صخره‌ای در همراهی با فعالیت‌های گردشگری	۰.۵۰	۴	۲۰.۰
۴	عمق آب جهت تأسیس فعالیت‌های گردشگری	۰.۴۰	۳	۱۲.۰
۵	اقلیم مناسب در غالب فصل‌های سال جهت مقاصد سفر گردشگران	۰.۳۰	۳	۰.۰۹
۶	پدیده‌های اقیانوسی همچون موج‌های اقیانوسی	۰.۳۰	۳	۰.۰۹
۷	مزایع پرورش میگو به‌عنوان مقاصد گردشگری	۰.۳۰	۳	۰.۰۹
۸	پدیده‌های ژئومورفولوژیک همچون کوه‌های مریخی	۰.۷۰	۴	۲۸.۰
۹	جاذبه‌های تاریخی همچون شهر تاریخی تیس	۰.۴۰	۳	۱۲.۰
۱۰	توریسم کشاورزی همچون موز و سایر محصولات مناطق گرمسیری	۰.۳۰	۳	۰.۹۰
۱۱	فقدان و کمبود امکانات و زیرساخت‌ها (آموزشی، بهداشتی، گردشگری)	۰.۶۰	۱	۰.۶۰
۱۲	دوری از کانون‌های جمعیتی داخل کشور	۰.۵۰	۱	۰.۵۰
۱۳	نامناسب بودن شبکه ارتباطی جاده‌ای جهت دسترسی به منطقه	۰.۵۰	۱	۰.۵۰
۱۴	فقدان شبکه ارتباطی ریلی جهت دسترسی به منطقه	۰.۴۰	۱	۰.۴۰
۱۵	عدم وجود فرودگاه بین‌المللی مناسب جهت جذب گردشگر داخلی و خارجی	۰.۳۰	۱	۰.۰۳
۱۶	ضعف در نهادهای مدیریت محلی جهت جذب گردشگر	۰.۴۰	۱	۰.۴۰
۱۷	ضعف در شکل‌گیری سیستم نگهداشت گردشگر در منطقه	۰.۴۰	۲	۰.۸۰
۱۸	عدم وجود متولی مشخص گردشگری	۰.۵۰	۱	۰.۵۰
۱۹	ضعف در مشارکت محلی جهت بسترسازی جذب گردشگر	۰.۳۰	۲	۰.۶۰
۲۰	سطح پایین سواد گردشگری (زبان، فرهنگ و ... گردشگری)	۰.۵۰	۲	۱۰.۰
۲۱	عدم وجود زیرساخت‌های گردشگری (هتل، مهمانسرا و ...)	۰.۵۰	۱	۰.۵۰
۲۲	کم بازده بودن سرمایه‌گذاری محلی در حوزه گردشگری منطقه	۰.۳۰	۲	۰.۰۶
۲۳	اختصاص فضاهای مفید گردشگری به بخش نظامی	۰.۴۰	۲	۰.۰۸
جمع		۱		۳۱.۲

نظر گردشگری در موقعیت ضعف قرار دارد.

مجموع نمره‌های ماتریس ارزیابی عوامل داخلی برابر با ۲.۳۱ است و این امر حاکی از این است که منطقه مکران از

جدول ۶: ماتریس عوامل خارجی

ردیف	عوامل خارجی منطقه مکران	میزان اهمیت عامل در توسعه گردشگری در سواحل مکران (۰-۱)	وضع موجود یا رتبه گردشگری در منطقه (۱-۴)	وزن
۱	دسترسی به آب‌های آزاد جهت توسعه گردشگری	۰.۴۰	۳	۱۲.۰
۲	ظرفیت سرمایه‌گذاری جهانی جهت توسعه گردشگری	۰.۵۰	۲	۱۰.۰
۳	کانون‌های جمعیتی در کشورهای شمال ایران	۰.۴۰	۱	۰.۴۰
۴	دسترسی به کانون‌های جمعیتی در شرق و جنوب شرق آسیا	۰.۴۰	۱	۰.۴۰
۵	مکان سرمایه‌گذاری داخلی در حوزه گردشگری منطقه	۰.۵۰	۳	۱۵.۰
۶	تقاضای گردشگری دریایی در داخل ایران	۰.۷۰	۴	۲۸.۰
۷	تقاضای گردشگری ساحلی در داخل ایران	۰.۵۰	۴	۲۰.۰
۸	تقاضای گردشگری در کشورهای شمال ایران و اروپا در فصول سرد سال	۰.۴۰	۲	۰.۸۰
۹	توسعه گردشگری اقیانوسی در جهان با تکیه بر شناورهای پیشرفته همچون کشتی کروز	۰.۶۰	۲	۱۲.۰
۱۰	توسعه ورزش‌های دریایی و اقیانوسی و امکان توسعه آن در سواحل مکران	۰.۶۰	۲	۱۲.۰
۱۱	تحریم‌های جهانی و عدم امکان سرمایه‌گذاری در حوزه گردشگری	۰.۷۰	۱	۰.۷۰
۱۲	عدم استقبال گردشگران با توجه به شرایط معرفی شده از ایران	۰.۶۰	۱	۰.۶۰
۱۳	تبلیغات بیگانگان (ایران‌هراسی)	۰.۳۰	۱	۰.۳۰
۱۴	رقابت کشورهای منطقه همچون امارات متحده، عمان، قطر و هندوستان در حوزه گردشگری	۰.۳۰	۱	۰.۳۰
۱۵	سرمایه‌گذاری چین در پاکستان در حوزه ارتباطی و تجاری در پاکستان	۰.۳۰	۱	۰.۳۰
۱۶	عدم سرمایه‌گذاری داخلی در زیرساخت‌ها	۰.۷۰	۱	۰.۷۰
۱۷	نصور گردشگران از فضای توسعه‌نیافته منطقه	۰.۵۰	۲	۱۰.۰
۱۸	وجود کانون‌های توسعه گردشگری مشابه در منطقه	۰.۵۰	۱	۰.۵۰
۱۹	دسترسی سهل به کانون گردشگری مشابه با امکانات توسعه‌یافته	۰.۴۰	۱	۰.۴۰
۲۰	محدودیت‌های اجتماعی و فرهنگی در جذب گردشگر بین‌المللی	۰.۷۰	۲	۱۴.۰
جمع		۱		۸۷.۱

نهایی هر یک از آن‌ها، در این مرحله به تحلیل ماتریس (IE) یا همان ماتریس داخلی - خارجی پرداخته می‌شود. مقادیر این ماتریس نشان‌دهنده این امر است که راهبردهای توسعه گردشگری ساحلی و دریایی در کرانه‌های مکران در کدام یک از گروه‌های تدافعی، تهاجمی، رقابتی، محافظه‌کارانه (SO, WO, ST, WT) قرار خواهد گرفت.

مجموع نمره‌های ماتریس ارزیابی عوامل خارجی برابر با ۱.۸۷ است و این امر حاکی از این است که منطقه مکران از نظر گردشگری در موقعیت تهدید قرار می‌گیرد.

ماتریس داخلی - خارجی (IE)

پس از شناسایی قوت‌ها، ضعف‌ها، فرصت‌ها و تهدیدها و پس از تشکیل ماتریس‌های داخلی و خارجی و مشخص شدن نمره

شکل ۲: نمره نهایی ماتریس عوامل داخلی

راهبردک است با توجه به جدول (SFAS) این فرصت را دارد که تمام عوامل قوت، ضعف، فرصت و تهدید را به چند عامل محدود کند. این کار با بررسی دوباره وزن های هر یک از جدول های EFE و IFE انجام می گیرد. جدول ۷ فهرستی از مهم ترین عوامل راهبردک خارجی و داخلی توسعه گردشگری ساحلی و دریایی در کرانه های مکران در قالب جدول SFAS است. این جدول مهم ترین عوامل را شامل می شود و به عنوان مبنا و پایه در تدوین راهبردها مورد استفاده قرار می گیرد.

ماتریس عوامل داخلی - خارجی (IE) گویای این واقعیت است که راهبردهای توسعه گردشگری ساحلی و دریایی در کرانه های مکران باید تدافعی باشند، و برنامه ریزان و مدیران باید اولویت خود را بر طراحی راهبردهای تدافعی قرار دهند. تجزیه و تحلیل عوامل راهبردک (SFAS) توسعه گردشگری ساحلی و دریایی در کرانه های مکران: با ترکیب جدول تجزیه و تحلیل عوامل خارجی و داخلی می توان جدول خلاصه تجزیه و تحلیل عوامل راهبردک (SFAS) را استخراج کرد. با استفاده از این جدول می توان عوامل راهبردک مجموعه را خلاصه کرد. فردی که عهده دار تصمیم گیری های

جدول ۷: خلاصه تجزیه و تحلیل عوامل راهبردک

امتیاز وزنی	رتبه	وزن	عوامل راهبردک
۰.۲۸	۴	۰.۰۷	۱S: طول ساحل در جهت شرقی - غربی
۰.۲۰	۴	۰.۰۵	۲S: ویژگی های طبیعی و توپوگرافی سواحل
۰.۲۰	۴	۰.۰۵	۳S: تنوع در کرانه های ماسه ای و صخره ای در همراهی با فعالیت های گردشگری
۰.۲۸	۲	۰.۰۷	۴S: پدیده های ژئومورفولوژیک همچون کوه های مریخی
۰.۱۲	۳	۰.۰۴	۵S: جاذبه های تاریخی همچون شهر تاریخی تیس
۰.۱۲	۳	۰.۰۴	۶S: عمق آب جهت تأسیس فعالیت های گردشگری
۰.۰۳	۱	۰.۰۳	۱W: عدم وجود فرودگاه بین المللی مناسب جهت جذب گردشگر داخلی و خارجی
۰.۰۴	۱	۰.۰۴	۲W: فقدان شبکه ارتباطی ریلی جهت دسترسی به منطقه

عوامل راهبردک	وزن	رتبه	امتیاز وزنی
۴W: ضعف در نهادهای مدیریت محلی جهت جذب گردشگر	۰.۰۴	۱	۰.۰۴
۴W: دوری از کانون‌های جمعیتی داخل کشور	۰.۰۵	۱	۰.۰۵
۵W: نامناسب بودن شبکه ارتباطی جاده‌ای جهت دسترسی به منطقه	۰.۰۵	۱	۰.۰۵
۶W: عدم وجود متولی مشخص گردشگری	۰.۰۵	۱	۰.۰۵
۷W: عدم وجود زیرساخت‌های گردشگری (هتل، مهمان‌سرا و ...)	۰.۰۵	۱	۰.۰۵
۱O: تقاضای گردشگری دریایی در داخل ایران	۰.۲۸	۴	۰.۰۷
۲O: تقاضای گردشگری ساحلی در داخل ایران	۰.۲۰	۴	۰.۰۵
۳O: امکان سرمایه‌گذاری داخلی در حوزه گردشگری منطقه	۰.۱۵	۳	۰.۰۵
۴O: دسترسی به آب‌های آزاد جهت توسعه گردشگری	۰.۱۲	۳	۰.۰۴
۵O: توسعه گردشگری اقیانوسی در جهان با تکیه بر شناورهای پیشرفته همچون کشتی کروز	۰.۱۲	۲	۰.۰۶
۶O: توسعه ورزش‌های دریایی و اقیانوسی و امکان توسعه آن در سواحل مکران	۰.۱۲	۲	۰.۰۶
۱T: تبلیغات بیگانگان (ایران‌هراسی)	۰.۰۳	۱	۰.۰۳
۲T: رقابت کشورهای منطقه همچون امارات متحده، عمان، قطر و هندوستان در حوزه گردشگری	۰.۰۳	۱	۰.۰۳
۳T: سرمایه‌گذاری چین در پاکستان در حوزه ارتباطی و تجاری در پاکستان	۰.۰۳	۱	۰.۰۳
۴T: دسترسی سهل به کانون گردشگری مشابه با امکانات توسعه یافته	۰.۰۴	۱	۰.۰۴
۵T: وجود کانون‌های توسعه گردشگری مشابه در منطقه	۰.۰۵	۱	۰.۰۵
۶T: عدم استقبال گردشگران با توجه به شرایط معرفی شده از ایران	۰.۰۶	۱	۰.۰۶

تهدید قرار می‌گیرد. در چنین شرایطی باید راهبردهای تدافعی برای «توسعه گردشگری ساحلی و دریایی در کرانه‌های مکران» اتخاذ شود. در راهبردهای تدافعی اصل بر حذف نقاط ضعف و همچنین دوری از تهدیدهاست. برای طراحی این راهبردها باید از مهم‌ترین عوامل راهبردک که در جدول (SFAS) ذکر شده است استفاده شود.

تدوین راهبردهای مناسب برای توسعه گردشگری

ساحلی و دریایی در کرانه‌های مکران

براساس نتایج حاصل از محاسبات این پژوهش، گردشگری ساحلی و دریایی در کرانه‌های مکران در عوامل داخلی در موقعیت ضعف و همچنین در عوامل خارجی در موقعیت

جدول ۸: عوامل استراتژیک در جدول SFAS

انسجام مدیریتی و سرمایه‌گذاری زیرساختی	راهبرد
ثبات مدیریتی، توسعه زیرساخت گردشگری	اهداف کلان
ایجاد رفاه منطقه‌ای	اهداف راهبردک
افزایش جاذبه اقامتی	
افزایش گردشگر ورودی	
نظام‌مندی روندهای جذب گردشگر	
کاهش زمان ایجاد کسب‌وکار جدید	
بهره‌برداری از پتانسیل بالای فضای سواحل و اقیانوس	هسته کلیدی
زیرساخت و مدیریت	

راهبرد	انسجام مدیریتی و سرمایه‌گذاری زیرساختی
راهبرد	دیپلماسی گردشگری
اهداف کلان	ارتباطات جهانی و منطقه‌ای
اهداف راهبردی	ایجاد نگرش مثبت از ایران و منطقه مورد مطالعه
	ایجاد جریان پایدار گردشگری
هسته کلیدی	امنیت
راهبرد	تبلیغات رسانه‌ای بین‌المللی
اهداف کلان	ایجاد وجهه جذاب برای گردشگری
اهداف راهبردی	حضور در مبادی گردشگری
	رقابت با رقبای منطقه‌ای
هسته کلیدی	رسانه و رقابت

نتیجه‌گیری

- استراتژی تبلیغات رسانه‌ای بین‌المللی با هدف رقابت با رقبای منطقه‌ای؛

براساس داده‌های ارائه‌شده، بهترین استراتژی برای توسعه گردشگری در سواحل مکران با توجه به موقعیت ضعیف داخلی و تهدیدهای خارجی، استراتژی تدافعی است که باید بر حذف نقاط ضعف و کاهش تأثیر تهدیدها متمرکز شود. با راهبرد تدافعی در کوتاه‌مدت بر حذف موانع و در بلندمدت بر بهره‌گیری از فرصت‌ها تمرکز خواهد شد تا به جایگاه این منطقه در گردشگری ملی و بین‌المللی کمک کنند. در این استراتژی لازم است موارد زیر مدنظر قرار گیرد:

۱. انسجام مدیریتی و سرمایه‌گذاری

زیرساختی با راهکارهای زیر:

- ✓ تأمین سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی برای بهبود شبکه‌های حمل‌ونقل جاده‌ای، ریلی و هوایی.
- ✓ ایجاد تسهیلات اقامتی مناسب (هتل‌ها، مهمانسراها و کمپ‌های گردشگری).
- ✓ تقویت زیرساخت‌های بهداشتی، خدماتی و رفاهی.

نتایج تحقیق نشان می‌دهد پتانسیل‌های متعددی در سواحل جنوب شرقی ایران وجود دارد که در یافته‌های کتابخانه‌ای محققان مربوطه بدان اشاره کرده‌اند. این پتانسیل‌ها از طریق منابع مربوط مورد بررسی و تأیید قرار گرفت. نتایج تحقیق در بخش داده‌های میدانی نیز گویایی این وضعیت است. به‌منظور فعال‌سازی جدی توان‌های گردشگری منطقه ساحلی مکران سرمایه‌گذاری خارجی و داخلی، تقویت زیرساخت‌ها به‌خصوص در حوزه حمل‌ونقل جاده‌ای، هوایی و ریلی صورت گیرد. کمبودها و تنگناهای زیادی در منطقه وجود دارد که در صورت گسترش و توسعه زیرساخت‌ها به تدریج مشکلات بعدی که عمدتاً در حوزه‌های اقامتی، بهداشتی، خدماتی، زیباسازی و نظایر آن است بر طرف خواهد شد. همچنین نتایج پژوهش نشان داد که استراتژی‌های مورد نظر جهت توسعه گردشگری در کرانه‌های مکران به شرح زیر است:

- استراتژی انسجام مدیریتی و سرمایه‌گذاری زیرساختی با اهداف ایجاد رفاه منطقه‌ای، افزایش جاذبه اقامتی و گردشگری ورودی و تسهیل ایجاد کسب و کار مرتبط؛
- استراتژی دیپلماسی گردشگری با هدف ایجاد نگرش مثبت از ایران و منطقه و شکل دادن به جریان پایدار گردشگر؛

✓ راه‌اندازی تورهای تفریحی اقیانوسی با استفاده از شناورهای پیشرفته.

قدردانی: موردی توسط نویسنده گزارش نشده است.

تأییدیه‌های اخلاقی: موردی توسط نویسندگان گزارش نشده است.

تعارض منافع: موردی توسط نویسنده گزارش نشده است.

سهام نویسندگان در مقاله: نویسنده اصلی (۱۰۰ درصد)

منابع مالی/حمایت‌ها: موردی توسط نویسنده گزارش نشده است.

References

- Jennings, S, Coastal tourism and shore line management. *Annals of Tourism Management*. 2004; 31: 899-922.
- UNEP (United Nations Environment Program). Sustainable Coastal Tourism, Regional Activity Centre (PAP/RAC). 2009.
- The International Ecotourism Society (TIES). *Ecotourism Fact Sheet*. Washington DC: TIES, 2005.
- Gharakhlo, M, Akbari, A, Ecotourism (a new concept in tourism geography). Tehran: Entekhab. 2009.
- Lenzen, M, Sun, Y, Faturay, F, Ting, YP, Geschke, A, Malik, A, The carbon footprint of global tourism, *Nature Climate Change*. 2018; 8(6): 522-528.
- Ward, D, *Complete Guide to Cruising and Cruise Ships*. New York: Berlitz Guides, 2006.
- Aguiló, E, Future Insights into Mass Tourism Destinations with Special Reference to Spain, Chapter 12, in: *Tourism Management in the 21st Century*, Editor: Peter R. Chang, New York: Nova Science Publishers. 2008: 323-336
- Ministry of Foreign Affairs, 1402.

۲. دیپلماسی گردشگری با هدف کلان تقویت ارتباطات جهانی و منطقه‌ای با راهکارهای زیر:

✓ اجرای برنامه‌های دیپلماسی برای تغییر نگرش گردشگران بین‌المللی نسبت به ایران و منطقه مکران.
 ✓ همکاری با کشورهای که دارای بازارهای گردشگری مشابه هستند، برای تبادل تجربه و جذب گردشگر.
 ✓ استفاده از فرصت‌های دیپلماسی عمومی برای کاهش اثرات تبلیغات منفی و ایران‌هراسی.

۳. تبلیغات رسانه‌ای بین‌المللی با هدف رقابت با رقبا و ایجاد وجهه مثبت از منطقه مکران با راهکارهای زیر:

✓ ایجاد کمپین‌های تبلیغاتی در رسانه‌های بین‌المللی و شبکه‌های اجتماعی برای معرفی ظرفیت‌های سواحل مکران.
 ✓ مشارکت در نمایشگاه‌ها و رویدادهای گردشگری بین‌المللی و تولید محتوای چندزبانه (ویدئو، بروشور و وب‌سایت) برای جذب گردشگران خارجی.

۴. بهبود ظرفیت‌های محلی با هدف کلان افزایش مشارکت محلی و توانمندسازی جامعه منطقه با راهکارهای زیر:

✓ حمایت از کسب‌وکارهای کوچک محلی (مانند صنایع دستی، کشاورزی گردشگری و غذاهای بومی).
 ✓ تشویق جامعه محلی به مشارکت در توسعه زیرساخت‌ها و جذب گردشگران.

۵. بهره‌برداری از مزیت‌های طبیعی و جغرافیایی با راهکارهای زیر:

✓ ایجاد مسیرهای گردشگری برای بازدید از کوه‌های مریخی، کرانه‌های ماسه‌ای و صخره‌ای، و شهر تاریخی تیس.
 ✓ توسعه امکانات برای ورزش‌های دریایی و تفریحات آبی.

- heritage tourism capacities in the Coastal strip of Makran in Hormozgan province. 2019; 21: 148-180. DOI: 10.22034/jtd.2019.174166.1666.
22. Nasrabadi, E, Demographic strategies appropriate to the environmental conditions, characteristics and distribution of the population and in line with the general population policies of Iran, *Social and Cultural Strategy Quarterly*. 2022; 4: 509-538. doi 10.22034/SCS.2022.162874
 23. Ghadiri Masoum, M, Baghiyani, H, Ghadiri Masoum, M, Population Dynamics in Geographic Regions of Iran and its Consequences, *Human geography research*. 2014; 45: 57-74; doi 10.22059/JHGR.2013.36136
 24. Hejazi, M, Ezzi, Z, Investigating the Role of Eco-Friendly Accommodations in the Development of the Tourism Industry. 2st National Conference of Modern Research's in Management and Law. 2018.
 25. Reihaneh Shahvali, R, Bastani, S, Authenticity in Traditional Tourist Lodges and The Development of Cultural Economy. *Tourism and Development*. 2022; 11: 243-257. Doi: 10.22034/jtd.2021.273365.2275.
 26. Sobhani, J, Shadi, M, Studying the role of hotel marketing in the development of Iranian, 2nd international conference of modern development economicals and accounting. 2018.
 27. Karimzadeh, M, Karimzadeh, B, Measuring Development level of Sistan and Baluchistan Counties in Terms of Tourism, *Geography Quarterly (Regional Planning)*. 2019; 36: 555-568. doi: 10.101.1.22286462.9.4.6.6.
 28. Pirani, A, Askari, M, KHosravi, S, Investigation of the opportunities, challenges and capabilities of the sea and beach tourism industry in the sustainable development of Makran beaches, 9. INE, 2024. <https://www.ine.es/buscar/searchResults.do?searchString>.
 10. Honey, M, Krantz, D, *Global Trends in Coastal Tourism*, Washington DC: CESD. 2007.
 11. Sánchez-Quiles, D, Tovar-Sánchez, A, Are sunscreens a new environmental risk associated with coastal tourism. *Environment International*. 2015; 83: 158-170.
 12. Darvishi, R, Mohammadreza R, shamsoldini A, Investigating the Role of Coastal Tourism in Citizen's Economic Development (Case Study: Port Deylam). *The Journal of Geography (Regional Planning)*. 2018; 8, Issue 32: 411-426.
 13. Papoliyazdi, M, Saghaei, M, *Tourism nature and concepts*. Tehran: Samt. 14. 2014.
 15. Hafeznia, M, Roumina, E, Analysis of the geopolitical potential of the southeastern coast of for the national interests (neglected space). *Geography and Development*. 2004; 6: 5-20.
 16. Zargham Borojeni, H, *Tourist behavior of public sources and plans*. Tehran: Mahkameh. 2010: 168.
 17. Statistical Center of Iran. 2016.
 18. Asghari Zamani, A, Hatami, D, Evaluating the Geographical Distribution of Urban Populations in Coastal Provinces of Southern Iran Using the Passive Defense Approach. 2018: 5: 23-50.
 19. Ghadiri Masoum, M.; Baghiyani, H. R. Population Dynamics in Geographic Regions of Iran and its Consequences. *Human Geography Research*, 2013. 45(4), 57-74.
 20. Hejazi, M, Ezzi, Z, Investigating the role of eco-friendly accommodations in the development of the tourism industry. 2st national conference of moderen reserechs in management and law. 2018.
 21. Razeghi, A, Study of cultural and natural

- 5: 37-48.
doi:102034/toc.2021.264810.1036
30. Nejadfazli, K, Lak, R, Ghodsi, M
Investigating geomorphological changes
and sediment characteristics of Napag
geyser, Makran, Iran, Earth sciences. 2017;
104.
- Conference on development of Makran
coasts governance and emphasis on
development on diplomacy and sea-based
economy. 2023.
29. Khareh, A, Salarzahi, H, Yaghobi, Nor
Mohammad, M, A, Designing resource
development model for the tourism
industry of the makran coast using
grounded theory. Tourism of Culture. 2022;